

דו"ח מבקר המדינה קבע את האבחנה בנגב

כעת נדרשת הכרעה

written by משה פוזיילוב | 05.05.2026

דו"ח מבקר המדינה, בראשות מתניהו אנגלמן על מצב המשילות בנגב, אינו חושף תופעה חדשה. הוא מעניק חותמת רשמית למה שמורגש בשטח זה שנים: במרחבים מסוימים בנגב נשחקה סמכות המדינה בהדרגה. לא מדובר בכשל נקודתי, אלא בתהליך מתמשך שבמסגרתו התבססו מוקדי כוח עברייניים בעלי מאפיינים ארגוניים, כלכליים ולעיתים גם טריטוריאליים.

כאשר רשויות המדינה נרתעות מלהיכנס לאזורים מסוימים ללא ליווי, וכאשר אנשי צוות אוויר נדרשים לנוע לבסיסים בליווי אבטחה אין זו עוד בעיית אכיפה. זו בעיית משילות. המשמעות חורגת הרבה מעבר לביטחון האישי: מדובר בפגיעה בחוסן הלאומי וביכולתה של המדינה לממש את המונופול על השימוש הלגיטימי בכוח. במציאות כזו, פגיעה מאורגנת, נשק בלתי חוקי וגביית דמי חסות חדלים להיות רק עבירות פליליות והופכים לאיום בעל מאפיינים ביטחוניים.

דו"ח המבקר מבהיר כי נדרשת תפיסה אחרת: לא עוד ניהול של בעיה, אלא מערכה להכרעתה. פעולות נקודתיות אינן מספקות. נדרשת מערכה לאומית מתמשכת, בהובלת הדרג המדיני הבכיר, עם יעדים ברורים, לוחות זמנים, מנגנוני בקרה והקצאת משאבים מתאימה. תנאי יסוד לכך הוא שילוביות אמיתית בין כלל זרועות המדינה.

הצעד הראשון חייב להיות יצירת הרתעה באמצעות ודאות ענישה. שורש הבעיה נעוץ בהיקף הנרחב של החזקת נשק בלתי חוקי וביכולת לממש באמצעותו אלימות. קלות ההשגה והשימוש באמצעי לחימה היא התשתית המרכזית לפשיעה ואף לטרור. לפיכך נדרש חוק ענישת מינימום ברור: לפחות חמש שנות מאסר בפועל על החזקת נשק בלתי חוקי, ללא שיקול דעת. החזקה של יותר מכלי נשק אחד תחייב ענישה מצטברת בהתאם.

במקביל, יש לגדוע את מקורות הנשק ¹ גניבות מבסיסי צה"ל והברחות דרך גבולות הדרום והמזרח. לצד זאת, יש להציע חלון מסירה מרצון, קצר ומוגדר, שלאחריו תיושם אכיפה שיטתית, ממוקדת ובלתי מתפשרת. כאשר המחיר ידוע וברור ² ההתנהגות משתנה.

הצעד השני הוא שינוי הגדרת הזירה. כאשר נשק זולג לגורמי טרור ומתבצע איסוף מודיעין על מתקנים ביטחוניים, אין מדובר עוד באתגר אזרחי בלבד. במוקדי סיכון מובהקים יש לשקול העברת אחריות לידי שירות הביטחון הכללי, שלו יתרון יחסי ביכולות מודיעין וסיכול. זהו מעבר מתגובה לאירועים לניהול מערכה יזומה.

הצעד השלישי הוא הקמת כוח משימה משולב וקבוע. כוח כזה צריך לכלול את המשטרה, מג"ב, השב"כ וגופי אכיפה כלכליים לרבות הרשות לאיסור הלבנת הון, רשות המיסים, משרד הכלכלה ורשות מקרקעי ישראל הפועלים בסנכרון מלא ובחלוקת תפקידים ברורה. לצד זאת יש להקים יחידות ייעודיות שיפעלו ברציפות בשטח וייצרו נוכחות מדינתית קבועה, לא זמנית.

אולם אכיפה לבדה אינה מספיקה. יש לפגוע באופן שיטתי במבנה הארגונים עצמם. כאן נכנסים הכלים המנהליים והכלכליים: שימוש מבוקר במעצרים מנהליים נגד ראשי ארגונים במקרים חריגים, הגבלות תקשורת ומניעת קשר בין שותפים, לצד אמצעים כגון איזוק אלקטרוני לשליטה בחוליות ביניים.

במקביל, יש להפעיל באופן נרחב חילוט רכוש, הקפאת נכסים וניתוק מקורות מימון. ההיגיון פשוט: לא להמתין לעבירה הבאה, אלא להפוך את הפעילות לעסק הפסדי. לצד היד הקשה נדרש גם מענה חברתי ארוך טווח. השקעה בחינוך, בתעסוקה ובתשתיות, לצד חיזוק הנהגות מקומיות המחויבות לשלטון החוק, היא תנאי ליציבות בת קיימא. משילות אינה רק הפעלת כוח; היא גם בניית אמון ויצירת אופק.

הנגב הוא מבחן. כאשר המדינה פועלת באופן עקבי, ברור ומבוסס מודיעין היא משיבה לעצמה שליטה. כאשר היא מהססת, אחרים ממלאים את הוואקום. דו"ח המבקר כבר קבע את האבחנה. כעת נדרשת הכרעה: לא עוד ניהול של בעיה, אלא פתרונה. הצלחה בנגב לא תסתיים בגבולותיו. היא יכולה להפוך למודל להשבת המשילות בכל רחבי המדינה ולבסיס של חוסן לאומי אמיתי.

פורסם במעריב, בתאריך 04 במאי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.